

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2007 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 2 a kap. 2 § och 16 kap. 6 § i strafflagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 juni 2007 en proposition med förslag till lag om ändring av 2 a kap. 2 § och 16 kap. 6 § i strafflagen (RP 25/2007 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Lena Andersson, justitieministeriet

- regeringsråd Kirsi Seppälä, finansministeriet
- överkommissarie Heikki Ihalainen, inrikesministeriet
- tingsdomare Matti Lahti, Esbo tingsrätt
- överkommissarie Tuomo Lotta, polisinrättningen i Helsingfors härad
- häradsåklagare Sakari Tiilikainen, åklagarämbetet i Helsingfors härad
- överinspektör Ilkka Lahti, Skattestyrelsen
- professor Martti Majanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ändring av strafflagen som innebär att man slopar den förhöjning av bötesbeloppet utifrån den bötfälldes förmögenhet som görs när dagsbotens belopp fastställs.

I dag kan den bötfälldes förmögenhet höja bötesbeloppet. Till grund för förmögenheten ska i första hand läggas den bötfälldes förmögenhet enligt den senast verkställda beskattningen. Eftersom förmögenhetsskattelagen har upphävts fastställer skatteförvaltningen inte längre den skattskyldiges beskattningsbara förmögenhet. Därmed går det inte längre i framtiden att av skatteförvaltningen i elektronisk form få sådana heltäckande uppgifter om mängden och värdet av en fysisk persons förmögenhet som behövs för bestämmandet av böter.

Förslaget innebär att omnämmandet av den bötfälldes förmögenhet stryks i strafflagens bestämmelser om dagsbotens belopp. Följaktligen stryks också passusen om givandet av väsentligt osanna eller vilseledande uppgifter om förmögenheten till en myndighet i bestämmelsen om bötesfusk.

De uppgifter om en persons beskattningsbara förmögenhet som för närvarande förutsätts i lagen kan fås av skatteförvaltningen för fastställande av dagsbotens belopp till och med den 31 oktober 2007. Den föreslagna lagen avses träda i kraft före det och så snart som möjligt efter det att den har blivit stadfäst.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet propositionen vara behövlig och motiverad. Utskottet tillstyrker propositionen med följande anmärkningar.

Syftet med lagförslaget i propositionen är att slopa möjligheten att höja dagsboten på grund av förmögenhet i samband med att boten fastställs. Enligt 2 a kap. 2 § i strafflagen ska bötesbeloppet fastställas så att det är skäligt i förhållande till den bötfälldes betalningsförmåga. Enligt samma paragraf är ett skäligt belopp en sextiondedel av den bötfälldes genomsnittliga månadsinkomst, från vilken avdragits de poster som bestäms närmare i lag och förordning av statsrådet. Den bötfälldes förmögenhet kan leda till högt bötesbelopp. Förhöjningen sker enligt en tvåstegsmodell och fastställs på grundval av förordningen om dagsbotens belopp (609/1999): den är 3 euro om den bötfällda har en beskattningsbar förmögenhet på minst 85 000 euro och 6 euro om den bötfällda har en beskattningsbar förmögenhet på minst 170 000 euro.

I enlighet med vad som framgår av propositionsmotiven (s. 4/I) har både den bötfälldes dagsinkomst och den bötfälldes förmögenhet beaktats vid fastställandet av dagsbotens belopp ända sedan systemet med dagsböter infördes. I dagens läge är det primära underlaget för uppskattning av den bötfälldes förmögenhet förmögenheten enligt senast verkställda beskattning. Det har funnits direktåtkomst till beskattningsuppgifterna på skatteförvaltningen med hjälp av en teknisk anslutning bland annat när straffanspråk skrivits ut. I synnerhet när det gäller trafikförseelser har detta möjliggjort en snabb och relativt tillförlitlig bötfällning som inte i onödan tagit polis- och åklagarresurser i anspråk.

Grundvalen för det gällande systemets funktion förändrades väsentligt när förmögenhetsskattelagen (1537/1992) upphörde att gälla i början av 2006. Detta innebär att förmögenhet inte längre beskattas från och med 2006 års beskattning. Propositionsmotiven (s. 7 f.) innehåller en noggrann genomgång av olika alternativa

sätt att fortfarande beakta förmögenhet när beloppet på en dagsbot fastställs trots att beskattningsuppgifterna saknas. Det har ändå inte gått att ta fram någon fungerande modell. Det vore till exempel mycket svårt för åklagaren eller polisen att särskilt ta reda på omfattningen på den bötfälldes beskattningsbara förmögenhet utan skatteförvaltningens uppgifter, och dessutom skulle den mängd arbete som krävs vara oskäligt stor i förhållande till den erhållna nyttan. Men å andra sidan går det inte heller, av flera orsaker, att beakta förmögenheten enbart utifrån vad den som ska bötfällas uppger. Det är nämligen ytterst få som på ett tillförlitligt sätt skulle kunna uppge det aktuella värdet på sin förmögenhet vid bötfällningen. Dessutom skulle ett sådant system kunna leda till att felaktiga förmögenhetsuppgifter uppges, med andra ord skulle systemet lätt leda till bötesfusk. Och den bötesreform som genomfördes i millennieskiftet tog sikte på att väsentligt minska förekomsten av bötesfusk (LaUB 25/1998 rd — RP 74/1998 rd).

Lagutskottet tillstyrker propositionen med särskilt beaktande av tre saker. För det första har förhöjningen av bötesbeloppet på grundval av förmögenheten de facto ingen nämnvärd betydelse för dagsbotssystemet. Enligt uppgift beaktades förmögenhet som en höjande faktor i 1,9 procent av bötfällningarna 2006. På en sådan nivå innebär slopandet av förhöjningen att statens bötesinkomster minskar med 220 000 euro per år. För det andra är det i ljuset av exemplen i propositionsmotiven (s. 9) uppenbart att effekterna av förhöjningen relativt sett är störst när låg- och medelinkomsttagare bötfälls, medan höginkomsttagarna bara påverkas lite. För det tredje understryker utskottet att förmögenhetens inverkan på bötesbeloppet i fråga om dagsböter inte försvinner i och med denna reform, utan att inkomsterna av förmögenhet fortfarande beaktas genom kapitalinkomsterna.

Sammanfattningsvis vill lagutskottet påpeka att lagförslaget sett till helheten innebär en mycket hovsam justering av systemet med dagsböter. Det är inte fråga om ett kriminalpolitiskt

ställningstagande till systemet i sig, utan om en lagändring utifrån praktiska behov som egentligen måste göras till följd av att förmögenhetsskatten slopades.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 8 juni 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd
Sanna Lauslahti /saml

Outi Mäkelä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd
Mirja Vehkaperä /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.